

О Р У Ж А Н Е С Н А Г Е Б У Г А Р С К Е

ОДАНОСТ ЕВРОПСКИМ ИНТЕРЕСИМА

Бугарска је на путу ка евроатлантским интеграцијама реформисала постојећи политички систем, успоставила нове механизме политичке и стручне координације и контроле над оружаним снагама и усвојила сва потребна нормативна документа којима се дефинишу ставови о националној безбедности, реформама система одбране, али и сарадња са регионалним и европским организацијама

На путу ка евроатлантским интеграцијама и Бугарску је снаша судбина земаља у транзицији. На једној страни, било је то рушење и потпуни раскид са претходним једнопартијским политичким системом и идеолошки јединственим и врло бројним оружаним снагама, службама безбедности и полиције, а на другој, увођење вишестраначког система, демократских правила у функционисању правосуђа и система одбране и отварања према земљама напредне демократије и евроатлантским интеграцијама.

За Бугарску тај период је почео 10. новембра 1989, рушењем комунистичког система Тодора Живкова и почетком демократских промена, односно 1991. усвајањем Устава којим је отворен пут ка транзицији и демократским променама.

СИСТЕМ БЕЗБЕДНОСТИ У НОВИМ УСЛОВИМА

До 2. априла 2004, када је званично примљена у НАТО, Бугарска је спровела реформе у свих пет области обухваћених плановима за пријем: политичком систему, економији, безбедности, одбрани и људским правима. Реформе су праћене усвајањем потребних докумената којима су институционализовани односи и дефинисане организације у телима која се баве спровођењем закона и прописа.

Најдубље и најдинамичније промене забележене су у систему одбране и безбедности, јер су то биле структуре које су, због утицаја, снага и позиција у претходном режиму, могле зауставити демократске

процесе и реформу. Бугарска је до 1989. године, као чланица Варшавског уговора, израђивала своје оружане снаге за вођење борбе широких размера у условима блоковских супротности и у том контексту држала непримерен (за величину државе) број војника (око 107.000), јединица и гарнизона са великом мобилизацијском резервом. То су били и разлози да се, већ у 1992, крене са бројним смањивањем старешинског састава, укидањем јединица и затварањем касарни.

Динамизирање односа са НАТО-ом, изражено при приступању Програму Партнерство за мир (14. фебруар 1994), Евроатлантском програму за партнерство, изради годишњих планова за партнерство, учешћу у активностима Савеза, допринело је јачању нових тенденција у организационој трансформацији система одбране и безбедности, дефинисању стратегијског војнополитичког окружења и увођењу принципа цивилне контроле над оружаним и снагама безбедности. Тај процес кулминира крајем деведесетих година прошлог века усвајањем стратегијских докумената, која као услов за интеграцију, у складу са стандардима НАТО-а, дефинишу политички оквир у коме се гради систем одбране и изводи реформа и реорганизација ОС и специјалних служби.

Распад Варшавског уговора, промене у војнополитичком окружењу и настали демократски процеси, довели су до нових тенденција у организационој изградњи војске. Промене у стратегијском војнополитичком окружењу, економске и демографске могућности земље, прихваћени принцип цивилне контроле над оружаним снагама и усвојени документи из области националне безбедности, наметнули су потребу за другачијим структурисањем оружаних снага, по стандардима који би омогућили чланство у НАТО-у.

Данас су оружане снаге Бугарске организацијски структуриране у видовима са раздвојеним мисијама, организацијским структурама и задацима.

КОПНЕНА ВОЈСКА

Копнена војска представља основни вид оружаних снага Бугарске армије. Као доминирајућој и стратегијској компоненти националне војне моћи, у КоВ-у се припремају јединице способне за учешће у свим операцијама колективне одбране

САРАДЊА СА НАТО-ОМ

Бугарска данас, као пуноправна чланица НАТО-а, активно учествује у процесима планирања и одлучивања о свим активностима Савеза, организовању и учешћу у мировним операцијама под контролом Алијансе, има јаке контингенте у саставу мисија у Авганистану и Ираку, Кфору и Алфи-Буорофор у БиХ, а њени официри су носиоци и командних функција у SEEBRIG-у.

НОВЕ ПРЕТЊЕ

У околностима нетрадиционалних изазова, ризика и претњи, Бугарска је дефинисала конкретне појаве које угрожавају њену националну безбедност: политичка, економска и војна нестабилност у земљама Југоисточне Европе; етничке и религијозне противречности у деловима Западног Балкана; нерешена територијална и гранична питања међу државама региона; избегличке кризе и нелегална миграција; поседовање великих количина илегалног оружја у Албанији и Македонији, корупција, урбани тероризам и криминал са елементима уцена, рекетирања и убиства.

НАТО-а, на својој територији и изван ње. Овај вид ОС израђује се као модеран, високих маневарских способности и компатибилности са јединицама КоВ земаља чланица НАТО-а, способан да учествује у операцијама у свим деловима света.

Организацијски, у структурама КоВ-а су штабови, бригаде, пукови, јединице за подршку и логистику, а функционално снаге за брзо реаговање, снаге за одбрану територије и снаге за обезбеђење обуке. Адекватно оваквој функционалној и организацијској структури, а у складу са одредбама Стратејског плана одбране, КоВ ће имати само две механизоване бригаде, лаку пешадијску бригаду, бригаду специјалних снага, артиљеријски, инжењеријски и пук логистике, јединице борбене подршке и борбеног обезбеђења, наставне центре и полигоне.

Стратејским претедом одбране дефинисане су контролна, одбрамбена, подршка миру, хуманитарна и спасилачка, интегративна и социјална функција јединица у саставу КоВ-а. Из наведених функција произилазе одбрамбена мисија, мисија подршке међународном миру и безбедности, допринос националној безбедности у миру.

РАТНО ВАЗДУХОПЛОВСТВО И ПРОТИВВАЗДУШНА ОДБРАНА

Овај вид ОС остварује контролу над ваздушним простором и саобраћајем, оперативну и борбену припрему јединица и деловима својих снага учествује у различитим операцијама на територији Бугарске и изван ње. У организацијском саставу вида су Штаб са непосредно потчињеним јединицама, Команда тактичке авијације са родовима ловачко-бомбардерске, извиђачке и транспортне авијације и хеликоптерских јединица, Команда ПВО са ракетним јединицама ПВО, радио-техничке бригаде и логистичке подршке. У специјалне јединице овог вида улазе јединице за борбено обезбеђење, специјално-техничко и материјално-техничко обезбеђење и санитарне јединице.

Функционално, тај вид у свом саставу има активне и резервне снаге. Активне су намењене за извршавање задатака одбране земље и коалиционих обавеза Бугарске које произилазе из чланства у НАТО-у. Комплетирани су са 100 посто људства и технике и високе оперативне готовости. У њихов састав улазе

Снаге за развој и Основне снаге за одбрану са Снагама за брзо реаговање, организоване по стандардима и компатибилне са снагама НАТОа.

У саставу резервних снага су Снаге за нарастање, јединице које се формирају у рату и намењене су јачању и садејству Основним снагама за одбрану. Наравно, РВ и ПВО имају исте функције као и КоВ: контролну, одбрамбену, подршку миру, хуманитарну и спасилачку, интегративну и социјалну.

■ РАТНА МОРНАРИЦА

Задаци РМ произилазе из политике коју води бугарска влада, а односе се на развој добросуседских односа и заштите националног суверенитета. Конкретније, РМ извршава следеће задатке: одржавањем потребне готовости јединица смањује се вероватноћа напада са мора и избијање војног конфликта у региону Црног мора, јачање поверења и безбедности учешћем на поморским вежбама земаља црноморског региона, помоћ државним и локалним властима у заштити интереса на унутрашњим водама, обалном појасу и територијалном мору, спречавање напада са мора, садејство јединицама КоВ-а у одбрани обале, заштита поморских путева и превоза.

Организацијски, у састав РМ улазе Штаб, непосредно потчињене јединице, поморске базе Варна и Бургас и бригада лаких снага.

Ратна морнарица има исте функције као и РВ и ПВО. Циљ спроведене реформе била је изградња ефикасне, модуларне, компактне, покретне и армије високе борбене готовости, способне да одбрани уставне атрибуте државе, независност, суверенитет и територијални интегритет, те да буде равноправан партнер у међународним институцијама и организацијама и активно учествује у мировним операцијама.

Бројно стање Бугарске армије се реформским захватима стално смањивало. Од 107.500 припадника крајем деведесетих, дошло се до данашњег броја од 45.000 људи, а Стратегијским прегледом одбране предвиђено је даље смањивање бројног стања армије и технике, да би оно 2015. било сведено на 39.000 припадника, 160

тенкова, 20 борбених авиона и шест борбених бродова. Према плану, до краја 2010. године треба да се заврши професионализација Бугарске армије.

■ НОВИ ИЗАЗОВИ

Бугарска је прихватила реалност да је почетком 21. века „смањена опасност од глобалног нуклеарног рата, да јачају тенденције о мирном решењу међудржавних конфликта, да се побољшавају механизми Савета безбедности УН за управљање кризама и у том контексту знатно је смањена опасност од непосредне војне агресије против Бугарске”.

Међутим, овакве позитивне тенденције на глобалном нивоу деловале су контрапродуктивно на стабилност појединих региона и држава. Појавили су се, до сада, нетрадиционални ризици и претње. Суочена са овим опасностима Бугарска се, инструментима превентивне дипломатије, залаже за развој регионалне сарадње, јачање стабилности и безбедности. Програм овог облика сарадње реализује се институционализованим односима израженим у SEDM (South east defence ministry), коришћењем мултинационалне бригаде SEE-BRIG, формирањем инжењеријско-грађевинске јединице за радове на територијама земаља Југоисточне Европе, стварањем информационе мреже за активности у кризама регионалних размера, формирањем Регионалног савета за цивилно-војно планирање за реаговање при катастрофама и изградњом система за размену информација у области војних реформи међу државама Југоисточне Европе.

Бугарска настоји да се промовише као фактор стабилности у региону и да би то остварила дефинисала је у званичним документима (Устав, Концепција о националној безбедности, Војна доктрина) и својој спољној политици, принципе понашања у којима истиче да нема територијалних претензија ни према једној земљи у региону, али и не признаје њихове претензије према својој територији; не изграђује своју безбедност на рачун других држава; њена политика се заснива на лојалности у обостраним интересима и односима са другим државама и међународним савезима и залаже се за јачање безбедности Балкана, али је против балканских војних и политичких савеза. ■

Благоје НИЧИЋ